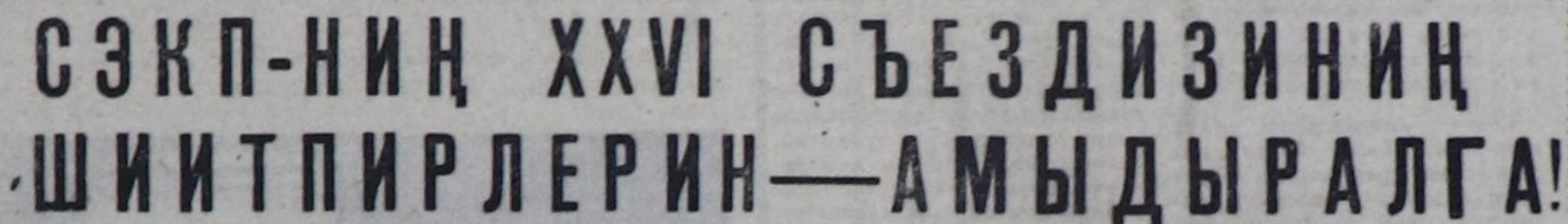

Өртээ 3 көп.

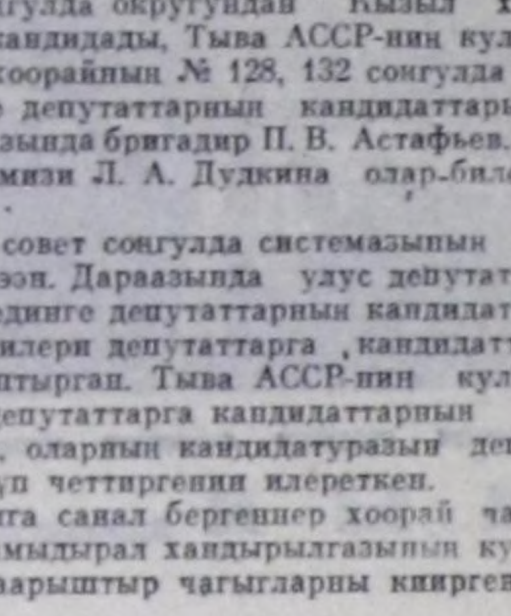
БЕДИК КӨДҮРЛҮҮШКҮН-БИЛЕ

[illegible]

Д. АРАЧ

ХАЙНЫЫШКЫННЫГ

ажыллар ам агитшөл.
лур. Лекторларны
дерге быжыглаан, о
нияларны чонну чү
рар черинни аайы-би

МЕДЕОГА БАЙЫРЛАЛ

АЛМА-АТА. (СЭГА). Россия Казакстанын эки-тура-биле каттышканынга бээр 250 чымгаа болгаш республикааны Ленин ордени-биле шагнаалыгга холбаштыр байырлаалар үезинде республиканы хоорайларынын болгаш суурларынын шалдир болгаш куурчулары, сталдоныр болгаш парктары-даа спена шалдир болу бергизген. Казак ССР-нин найысзалыгга кызыл Меледо дөп комплекси масадыг байырлаалар төвү болган.

Тудуглары даг көшкелеринден камгалаа күчүдү чадарыны бети тазаланга дагга угулаалар болгаш орус синибилдерге-биле чараштап каастан «250» дөп санын бижеэн. Мун-мун алма-атакылар болгаш аалчылар ырымны ташынын болгаш спорттун өөркүштүдү байырларынга киришир дөп индирилер эзелкенер.

Файырларынын мезээс, СССР-нин, Казак ССР-инин, Россия Федерациянын чыныгы уңгактары «Көзө-мөнгөдө кады» деп театрыткыгга көргүзгүнү агазгыны чарпакан.

Көрүктүлөр Казакстанын Россияга эки-тура-биле каттышкан үезинде агазгаш, бо

кушүрге чедир түзүлүп анал болган театртыгмынгар көргүздү тодогойра-биле көргөтпөр.

Куш-ажылыны коочуларыны, бүдүрүлгө мураасын Казак ССР-нин турустугынамын бээр 60 чымгаа алдар болдурган социалыгдыг чарышты дугайлыга, СЭНП-нин XXVI съездинин шийтирлерин күсүлш турарыны дугайыг чугалаанар.

Байырлаалар анык-чалым киришкнчелери — уругтарыны көргүзгүлөр дыка солун болган. Уругтар боттарынын көргүзгүлөр тайбынга, ракета-адросту дайынны кызынышкыныга уадр демиселге тураскаатканар.

Мелегоа болган байырлаалды түнелинде спортчуларын болган куш-чүлүктү жуларыны көргүзүп омак сергек, кам ышкан кадык шылдыг, кайгамчыктыг чарпачалым созынын парады болган.

Байыраалга эитер Б. В. Гриппин, Д. А. Кулаев, Г. В. Романов, Ш. Р. Рахматов, М. С. Солосмолен, эвлекешкек болгаш автономнү республикаларыны делегацияларынын баштыклары, хундуд аалчылар киркишкенер.

КОМСОМОЛЬСКИДЕ МИТИНГ

АМУРДА КОМОСОМЬСЬК, (СЭТА). 1932 чылдың июнь 12-е эгиз салдыгын чалымал хойрамынчы төдөдирине болган кудумчуларына, бүгү культура ордуларына болган бажынарына, гранит даштан кылган эриктине июнь он пийде өөрүшүктү байырлат болган. 50 чыл мурунла шыккан, ол-за олчаан «Козумб» дөр парокх Амур-уң эриниге кээп доктаап туруккан. Комсомолчулар эрткен үчүнчү ааларын аярынын хемер өтүтүлүр судно тулар өмөктө баштап даямчы кылган, мунуңга эртен эрткен чыгыш, Кымчык чонорун байыртан чыккалы, кыскалыг сичтү марылдалар, анжактырны факелдиг кылакчы баа болган.

Байырлаа ССР-нің Дэди Советиниң Эниел Советиниң даргасы А. П. Шитков, ВЛКСМ ТК-ның бирги секретары Б. Н. Пастухов, Совет Элининиң айл дагыр Маадыры, ССР-нің ужудукчу-комсомалтыгы В. В. Ромин, хойрамын баштайгы туугадулары киришкенер.

А Ж Ы Л Ы Э К И

Улуу депутаттарының чөчөк Советтерине болгаш улуу судьялары, согушпадаларга белеткен ажилдарын агитуп бурзун намырттын чоруткан. Улук-Хем райоңда 530 ажык агитаторну хаара туткан, 27 агитупчу аймаалар тулар. Оларнын аразында эки ажилдык көрүштүк деринтин-герлерин өзгөчө эмес. Ындыларга «Шагосартыкстрой» тресте Г. Шебалинге, Арым-Узун көдөз Куктурга бажынымыда С. Шивинге удуктан агитуптуктар хамаажыр. Мында ло-зуу, плакаттардан аңгыда, согушпадаларга утуктушур аяла-буру материалдары бижи, уну деген көргүсүн. Анын согушчулар, агитаторлар бузуларын көрүштүк дөзөк. Де-путаттын кандидаттарынын дончу намырларын аскал.

Агитуюнктурларга депутаттын кандидаттары-биле учура-
нылгалар, тематик кечкелер, лекциялар, кино, концерттер
болган еске-даа төмөчлөр өртпү турар. Соалгу хушперде
дуйа хей черлерге СЭКП ТР-нин май (1982 чыл) Плену-
мун материалдарынын, 1990 чылга чедир үеде
Аът-чөм программасынын дугайында лекциялар, беседалар
болган.

Д. АРАКЧАА.

Ужуражылга хуралдары

АГИТШӨЛДӨРДӨ

райны чамдык коммунал ажыл-агый болгаш амыдырал хандырылга бүдүрүгелеринин ажылында четтестер шүгүмчүлээн, ону экижидерин

Чүве чугаалаан сонгукчулар чединшкинерин демделген четтестерин изереди, боттарынын сапал-аналарын кириггенер.

Хоорай Сөвдинийн депутатары Тудуг банкызынмын конторазыны эргелекчиги П. В. Кирдеев, Тыва АССР-ини Куртукчу Комитетини эргелекчиги депутат-биле ужуражынышкын хуралы эрткен агитиш-бүрүтүгге «Енисей» Култур-бажыныны ыры-хөгжүмүнү аңамбан концерт көргүсүн. СӨК ТК № 2, 1982

Пленумдун материалдарын СССР-ни Аш.чем программасын ийымырлап таныштыра аякыллар ам агитшөлдерге бо

отчёттарын берген. Олар боттарынын харымылап турар адырларынын айы-бизе на-йысыалаадын ажылчы чонна-рынын мурунда салдынган сорулгалаар канчаар шийтпо-дур. Лекторларны агитшөл-дерге быжыгалаан, олар лек-цияларын чонну чурттап ту-рар черини айы-бизе пом-тун эгелей берген.

3. СААЯ.
СЭКП хооркомунуц нис
летининг турарын база моон
сонгаары кылыр ажылдарны
тодаргай чугаалаан. труктору.

Ч О Н - Х Е М Ч И К
Район Соединдиге депутатка кандидат. № 463 КМК-ның
тудугжузу С. Д. Ховалыг соцгукчулар-биле ужурашкан.

Депутатка кандидаттын бۇзуреттырген кижизи тудугжулар бригадазынын кеингүсү Н. Монгуш ужуражыла хурадийн киржикчилеринге депутатка кандидаттын доңчу намдарын таныштыргаш, сонгуудалар хуңуде мураакчы тудугжу дэңч бадылаашкынын чангыс үңжи дег бээринче чыгыланварны кыйгырган.

Сонгуучулар Л. Донгак, С. Килин болгаш оон-даа өскөтөр савалдыг Чадаана хоорайны кудумчуларын чырык-биле халдырар, колоннааны ажылчынарынын туртталга байын-нарынын септелгезинге эргежок чугуза материалаар-биле дузалаар айтыргыны кичээнге алырын депутатка канди-даттан дилээнер.

К Ы З Ы Л

Хоорайныц № 427 сонгуудла округундан Кызыл хоорай Совединге депутаттарын кандидады, Тыва АССР-нин культура министри А. С. Серен, хоорайныц № 128, 132 сонгуудла округунда хоорай Совединге депутаттарын кандидаттары Кызылдын мебель фабрикасында бригадир П. В. Астафьев, ол-ла фабриканын уулу экономисти Л. А. Дуккина олар-биле сон-

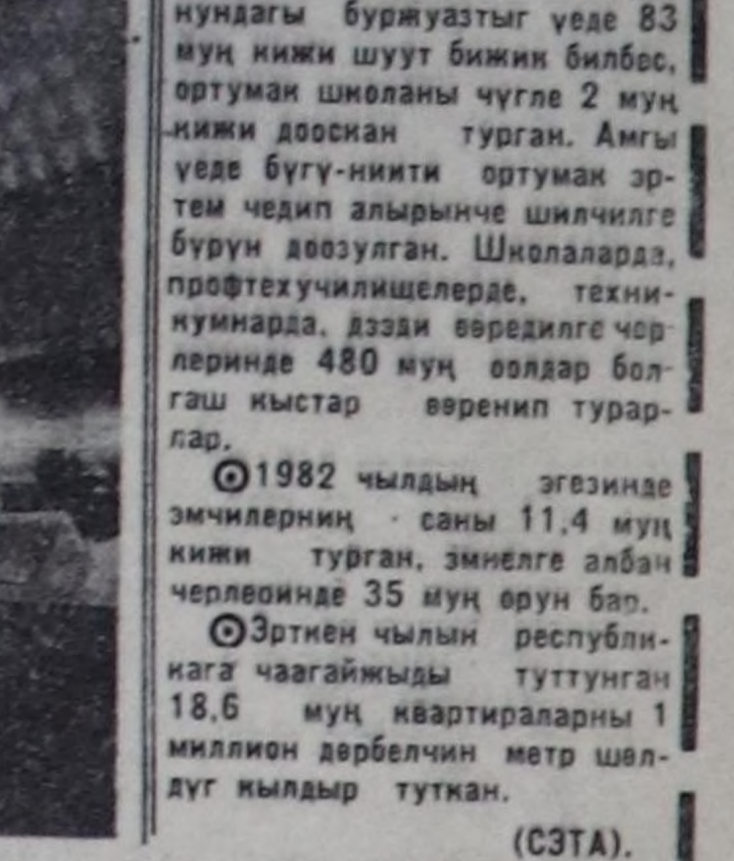
Ужуражылга хуралы совет союгулда системазынын дугайында лекция-бйле эгелзюн. Дараазылда узус депутаттарынын Кызыл хоорай Советинге депутаттарынн кандидаттарынын бугуэреттирген кижилери депутаттарга, кандидаттарнын кандидатурасына барлааган чакта Тыва АССР-нин кизматра

Укуражылга хуралына санал бергенер хоорай таагай-
жыдылгазылға, садыг, амыдырал хандырылгазынын культу-

разын бедидериге хамаарыштыр чагыгларны кииргей.

Тувинская
республиканская
БИБЛИОТЕКА
им. А. С. Пушкина

KA

ПАРТИЙЖИ СӨС

БӨМБҮРЗЕКТИҢ СУДАЛЫ

СЭТА ВОЛГАШ ПМА:

ТАЙБЫҢНЫҢ БҮГҮ ТАЛАЛЫГ ПРОГРАММАЗЫ

Л. И. Брежневтин бөгөөд
рийн чымдагын үзүү
Моодуу номчуулаары
солургал-биле утгаан. СБ
ний болган Совет күрүн
тайбигаа мыак политика
ның смыш диезин, бөг
тайбиганы камгааларын
болган быгызлаарынган
тык тутуда болган харым
галм сорула Чер кыры
тогун ол база дагын көргө
турар деп. Т. Солондор
түндүгиде туталаан.

ДЕЛЕГЕЙДЕ БОЛУУШКУННАРНЫҢ ДОПЧУЛАЛЫ

1. ЭДЧ: ЧАҢГЫС ЭПТИҢ
Б А Й Д А Л Ы Н Г А

туржуу бүтүгөдө ийдеп кес
болган.

СИЯНЫ

ТАЛАРЫ

рыш база кууен турарлар. О
айдагы болар Чиркыялдың я
ай алканы домкөзүрлерин
—Иордан хеминд бары
эриндеме болган Газа сек
рунда палестин арабистин
хостага дөш шимчээшкн
коругария, кыгу палестин
перия дискен бүтүгө сөгү
неш, боттарынын «Алуг Г
ранль» дээр ийдезин ботта
дырарын орадыжын турарын
Ош-даа казакк палан

3. АГРЕССИЯНЫҢ СОРУАЛАРЫ

рыи база куэен турарлар. О
айдыга олар Израильдин э
ден алгын дээрлээрлерин
—Нордан хемияд бары
эринде болган Газа сек
рунда палестин арабтарин
хостага дөш шимчээштин
коргуларын, бүгү палестин
перия джеске кырынга сөгү
веш, боттарынын «Дауэ И
райль» дээр идеяын ботта
дырарын ораалджын турарла
Ош-даа калбак палан

Бистің беш мылдарывыстың маадырлары

ШАХТЁР, БӨДҮҮН АЖЫЛ-ИШЧИ ЧОРААН

Шах араларымыз палымын
чуртун эй бедик ажил тасо-
вирдиг хамаатыларынын дене-
инде чорун турар. Чер
адамда хомур-даш тыыжын,
да ачкычтарынын палымын
1982 чылдын февраль 1-ден
егезен 25 уу немей бедик-
кен.

«Кочегарка» шахтын
жыгын каст эртти монтора ба-
жыларын олуруда алмыш-
тративти беш кыз бекис ба-
жын туттуунан. Ында чема-
лар чепер, энтир бассей-
нер, бригада бурузун ту-
кут эрөөрдөр бар. Бистин
бажын беш чылдарын-
тын маалдарларын бирөөсү
Н. Изотовтун кузел-сорун
мыда лагым буруз амыд-
ралга боттаналар туур.

Я. УШЕРЕНКО,

2. АЛБАДААРЫНЫҢ
ТУРУШТАРЫНДАН

АКШ-ын моон соёлга-даа бодуул хот эзлэгчдэднээ — Францын, Германы Германи болгон Японияны кошидарыгч угтагчид мидийн экономистид политикид тохуулар, ол мидийн банк эзлэгчидын хой хуудар нэмэрийн база ол туртлага ажыл чоталышкын, ифидийн, ажыл-хэрчид идэвхийн кошкыдар хуударын нентерид киригчид илгитг өсөдөд ариаларын найзга билд ажылглар дээрин Вельс төвөд худалд газар нэгүсчид, Чөөн болгон барын чүктөд

ТОКИО. Өрт айылындан б

сей хемээдиг ажилды кыл-
рден ийя катап эвээш акиа-
лапшыгкын чымжыгын кир-
гид бүгү-зе күш-ажылчы хе-
латтыштыргазын илеретти-
рге удур демиселге боттары-
лаштырарыпче оларны кый-

М О С К В А Г А Л У С

турар.
Дус баазанын бүгү клиенттерин санаары безни берге. Оларын саны үш мүн.

— Шыдаарың кызың муну, Москвадан атыда Гулалдан, эсе-даа хоорайлардан дустай машина-да, майла парад. Херепелди о кире турар, чамы-ла бааза кесерге уузуг хоорайныкы бгызын бугун об-дустын негетелдерин тапды-рып шыдар боор бе?

— Шыдаар — деп, дус баа-зыныкын директору В. Ка-нияч чутаагылды.—Кыш эртке-де безин аттон чак нежелдега четчир кулавыры артын кал-ган.

Баазада дус кый, ол четчи-ры: наймысаламды дус алыр чир ийи гектар ажыг шудуг.

А. ПНАТБЕВ.

БАЗА КАТАП БҮЗҮРЕЛ

Кызылдың куш фабрикасынын коллективинин бүдүрүлгөчү бектик көргүзгөндөрү чечим алуусуна жана бүдүрүлгөчү мурнакчыларын кийирштирип турар улау. Олардын бирөөсүнө куш ажаакчы Мария Гавриловна Рукавеева хамаарышы. Даанган херөөгө ак сепкилдиги хоочун ажалчынын ажалы мында мактаалдык, паныш ооналган ош ай санында доктаамал аягы күүсөтүп чачкыкан. Мария Гавриловна хуураган херөөгө берилгенде, ак сепкилден аягында, хей-нени ажалында база иленип кетти. Ынчанга кай ажалдап турар эш-өөрү аяла бүзүрө, чоргаарлап. Эртпн турар чымышта ол Кызыл район Советинин депутаттыгы соңуткан турган. Соңутчуларын бүдүрүлгөчү ош шындыкты пана. Ынчанга коллектив мурнакчы ээниге бектик бүзүрө.

Бистиң канди- даттарыыс

реализиредип, район Советинде депутаттык кандидатына база катал депшетиш. В. АЛЕКСЕЕВ.
ЧУРУКТА: М. Г. Рукавеева. А. Мельниковтун фотосу.

АЖЫКТЫГ

Кышкы хейти келер сезонга чейин шыгарар бектиде, ону баштап чаккыкан. Арга-беле айтаткан, хуураган келер катканышан, хуураган келер аяла. Алгачкы даараан бөрт азы моюлдурук хериге берген болза, ону арай чыгып бешли-крахмал хоулма-биле аштап. 10—15 минута эрткенде

СҮМЕ

пластмассе шетка-биле дыраан, сизиги туткан, кургады. Алгачкы даараан хейти позитивтен азы саамы хапка шыгарар. Ош хейтирини хуураган, тоштар карманына кургалып калган лимон, апельсин картым, нафталин суп каарын утпатар.

КАДЫКШЫЛ БОЛГАШ КОСМЕТИКА

Кыжыны арыш-шырайынын чараш, сизиги болурунга кешти доктаамал ший ажаары, мага-боттун куш-дамар сыйырамы дегимке болу. Кей ажаалганы арыш-шырайынын аны-хейринге кандыг-даа багыт салдар катпас, харып-даа кешти чараш көрүштүгү болу арыш-сизиги алырында, а херек апарса эминеринде-даа хей кешинде хамаарыш. Бойдустун бүдүрүлгө, ону даан чазарына косметиканын дууааы чүс-чүс чыдарла билингип турган. «Косметика» деп сеп болза, грек дилден үлгөргөн алган болуу чараштыгынын уран арганы дүн утпалыг. Ош-биле кай косметика кийге эки хейини кийрип, нерви системанын, кадыкшылдык быжыктырар.

Чосум пазы-харны кайы үеинде каастаып, будуттуу нервин дык хей кийгилер алып алысат, сонугуру турар. Алгачкы пазын чалымы-биле, чайгарат бүткен чараш көрүштүгү, хатгу-омак чоругу-биле опаланып турар. Ын-

чалза-даа кандыг-даа дуруну сагылайн баар чоруктар тургулар. «Чыкээ, элээди алган кыс төгүмөндөп борбак менин школачы чыдарында-на чакыра чаан келгенин дээш, ону төмөндөп болза. Ховар эвес таварыларда анык кийилер арыш үстүгү азы маткаланачкы шийинкиден болганчадан пудраны эм азы чараш болуу со-рулга-биле ажыгларар, ону база чөсүрөп бис. Ындыг чийкестерин хейини кийрип болуу.

Пазы-харны кайы-даа үеинде косметиканы ажыглар, ыччалза-даа ол бүтүгү хем-чөөл херек. Болган-даа көрүр, 25 харыг херөөгө дээр, келер будуктуу казан, канчар таарышын тодара билер, долгуу-биле бышкан кийи-дир. А бар эвес херек апарса, ол эми-биле-даа сүмөткөштер.

Чамдык херөөгөшөр боттарынын аны-хейринге тургулчу сагыш салырында лертен хар апса-даа мырпал анык көстүрлөр, а чамдык-

ры будуче кичээгөй салба-ымдан кырганыш бээрлер. Пазы-харны бо үеинде косметиканы ажыглар, баа бир оонагай байдалдыг. Ош эвес будуктар-биле билингип будуттуу баа аны. Будуттуу, чараштыгы косметиканы ажыглар, ош мурнулда кийи болуу арыш-шырай шийинде билер алып. Баажыны дүгүн эдерин, ону өтүп, карак кийи хейрини байдалын, акынын хейрини дээр эске-даа чүдүлдөрү эки билер херек. Чамдыктар аяла-да мола суу-рер, азы кандыг-ла-бир бүтү-дөгө билингип кийини, хей кешинде актрисанын докта-машкы байдалын утту каан-каш өтүтүр болза, ол багай. Бир эвес херөөгөш кийи болуу сизиги, чараштыгы чоругу болза, ону кым-даа эске-депсими. Халуп эртпн будуттууна каракка көсүк, чараш эвес болуу.

Косметиканы ажыглар тура пазы-харны, долгандыр турар байдалды, чарашты болган эске-даа чүдүлдөрү барында-лаар херек. Электри чырыны-

га чараш көстүр чүвө хуш чырыныга таарышпас, ыччалыг кутугу хуш чырыныга оона-даа дора болуулар; ортукма пазыг херөөгөш кийге тер-гип чараш көстүр чүс, анык урута таарыкка чок бол-ган аны-хейер чок болуу. Ыштаттыгына таарыштыган хей ажал кийи кедериге чөтпөс.

Анык үеде будуттуу, каастаырынын молазы арай эскертелер. Анык үеини будуктары арыш-шырай аны-биле колдуула-даа дөмөйлөк бергенинен чымчак көстүр аларга. Кол-ла кичээгөй аны арынын өтүчтө, парактерге, арынын хейринге улапкан будут турар.

Будуттууларынын мурнула арынын эки арыглар, үстөк-чөк арынын «Огурунчак», «Уро», «Старт», «Ромашка», «Лосон» (тускай суук крем)-биле чаап арыглар, кургат арынын «Алгашуш», «Нег», «Людмила», «Огни Мос-квы», «Атласный», «Шейка» кремлер-биле чаар. Пудраны арыга бичилер, ыччалы-

дыр эвес, кешке сипир дүрбө-вейн чаар. Парактары до-гандыр пудралар херөө чок, ол кешти кургалдыр болган сыгылар тымызырар. Парактарында, чараш хейринде болуу кылдыр будуу. Карак будуура каракты өтүтү паракташ-биле карактарын кылдырар көстүр-көзү-бес, билингип кылдыр ший. «Стеглогрф» каракташты ажыглар болза, ол кешке боттар парактарга хоралыт. Эриндерин билингип-биле-дөс кылдыр өтүтү өтүтү будук-биле будуу.

Удуурунун мурнула ка-дык-даа будумалы аштап, арыглар, ону таарыштыгы лосон-биле ийине түшү үсү (кандыг-даа)-биле чодуп, аш-таар, а саван-биле экилд чоругу кааптыр болуу.

Кайан кийи будуттуу алырга, ол кешке өтпөс бол-ган эскертирмес хейриндег турар болза, чүгө ичкан кийи-нин каастаыры утпатар.

А. АХАБАДЗЕ,
медицина эртемниини
кандидаты.

КАЯА ӨӨРЕНИРИЛ

Кызылдын куруенин педагогика институту июль 16-дан эгелеш, үндөни националдык өөренири кузун кийилерин дээр өөрелге черлерине 1982 чыда конкурстан ашкарар хуурап алырынн шыгалдааларын туурыне чаап турар.

МОСКВАНЫН ДЭЭДИ ӨӨРӨДІГЕ ЧЕРЛЕРИ:

1. Москва университетиде (философия, физика).
2. Москванын көдзө ажалы-атгы академиязы (унуштер камгалы, көдзө ажал-агы экономика болган органи-заасташкыны).
3. Москванын ветеринария академиязы (зоотехния, то-вароведение, үлөтүр бараан-ары садарын организааста-ры).
4. Москванын эът болган сүт үлөтүрүнүн технологи-институту (аыш-чөм будуу-гелерини машиналары бол-ган аппараттары, соодуга болган компрессор машина-лары болган дериг-херексе-лери, эъттин болган эът про-дуктуларынын технологи-ясы, сүт болган сүт-продукту-ларынын технологи-ясы).
5. Москванын чинк үлөт-үрүнүн технологи-я институту (аыш болган хем те-хнология, калбак херексе-лери үлөтүрүнүн эконо-миканы болган организа-ташкыны).
6. Москванын технология институту (радиотехника, даарагыт кылгылар техно-логиясы).
7. Ленинградтын дээди өөрөдиге черлери:
1. Ленинград университети (орус тил болган литерату-ра, математика, физика, био-логия, журналистика).
2. Ленинградтын политех-никтин институту (хоорайын болган көдзө ажал-агынын үлөтүр будууру черлерини электри хандырылганы).

ӨСКЕ ХООРАЙЛАРЫН ДЭЭДИ ӨӨРӨДІГЕ ЧЕРЛЕРИ:

1. Краснодар университети (эрге дугайында эртем).
2. Томск университети (эрге дугайында эртем).
3. Ивановонун пөс-таазы институту (даарагыт кыл-гелерини технологиясы, даарагыт кылгылар чогаалыгы).
4. Иркутскин ууус ажал-агы институту (сан-хөө бол-гаш, чөдө).
5. Кемерово университети (эрге дугайында эртем, орус дил болган литература).
6. Алтайн көдзө ажал-агы институту (зоотехния, ветеринария, көдзө ажал-агы механизасташкыны).
7. Омскин көдзө ажал-агы институту (агрономия, зоотехния).
8. Иркутскин көдзө ажал-агы институту (көдзө ажал-агы механизасташкыны, көдзө ажал-агы электрия-лери).
9. Новосибирскин көдзө ажал-агы институту (унуш-тер камгалы).
10. Сибирин технология институту (ияш инженерия-зынын херээ, ыяш ажал-агыны).
11. Уралдын политехниктиг институту (тузут материалдарынн, кылдыларынн бол-ган конструкцияларынн бу-дугу черлерини механик-тиг дериг-херексе-лери).
12. Томскин башкарыл-ганы автоматтыг системалар институту (радиотехника, электронут херексе-лери, үлөтүр электроникасы, башка-рылганы автоматтыг системалары).
13. Алтайн политехниктиг институту (хоорайларын бол-ган көдзө ажал-агынын үлөтүр будууру черлерини электри хандырылганы, көдзө ажал-агы машиналары, көдзө ажал-агы туудулары).
14. Чөө-Сибирин технология институту (аыш-чөм будууру черлерини машиналары болган аппараттары, эът болган эът продуктуларынын технологи-ясы).
15. Омскин ветеринария институту (ветеринария).
16. Иркутскин медицина институту (эмилге херээ, са-нитария, стоматология).
17. Кемерово медицина институту (эмилге херээ, санитария, стоматология).
18. Красноярскин медицина институту (эмилге херээ, педиятрия).
19. Томскин медицина ин-ституту (эмилге херээ, пе-диатрия, фармация).
20. Алтайн медицина ин-ституту (эмилге херээ, фар-мация).

ӨСКЕ-ДАА ДЭЭДИ ӨӨРӨДІГЕ ЧЕРЛЕРИ:

1. РСФСР-ин ДӨМ-нун Омскиде политехниктиг инсти-туту (парлаар машиналар, полиграфия — паралла будуу-рудагы технологи-ясы, ин-формация-хемчөшкн техни-касы).
2. РСФСР-ин ДӨМ-нун Кузбасса политехниктиг ин-ституту (ажыктыг казар бай-лактар аргаштыгыны).
3. РСФСР-ин ДӨМ-нун Кемерово аыш-чөм үлөтү-рүнүн технология институту (эът болган эът продукту-ларынын технологи-ясы, сүт бо-луу сүт продуктуларынын технологи-ясы, киятинин те-хнологиянын технологи-ясы болган организаасташкыны).
4. РСФСР-ин ДӨМ-нун Томскиде политехниктиг ин-ституту (геология чоругууну тирттырышкыны, ажыктыг казар байлактарын черлерин алып тавыры болган шийи-лери, ажыктыг казымалар-дыг черлерин тавырыны бол-ган шийилеринин геология-лыг аргалары).
- Хуурап алырын дээр билингип кийини Кызылдын пед-институтунун ректорунун адынга (чалгыс айл хейрин) 1982 чыдын июль 25-тен июль 5-чө келер кирер бол-ган даразында документи-лери болган.
1. Ортукма билег дугайы-да документ (болу).
2. № 286 хейрини эми-ч шындыгы.

БУДУУРУГА АЖЫ-ЧАНГА ӨӨР- ДІГІ ТАЛАА-БИЛЕ ҮЛӨГӨРӨН

Курумалдыг Тере-Хөлдүн асы-салдына сохотуну ажал-ишчилерини бичин уругтары курутулуг, эки ажаалда-хай-гааралда өзүп, доругу турар. Бичин чаштарын ажаал-хай-гаарар бууныг ишче хей чыдарда бараан болган кийилер мында бар. Оларынн бирөөсү — оожум, томааныг будуттуг, хуураган чазык шырайлыг не Долчанмаа Шинитти коллектив хуудулар.

Долчанмаа Ивановна асы-салдын уруглар ажаакчыныг 22 чы иштинде кызымаккай ажалдап, будууну уруглары-биле чөргөлтүрүп үкөн ажык кийини сагыш ховалгыр өс-түрүнеи өс-шаты чөтгитип турар. Ясы-салда ош хайга-

ШУПТУВУСКА ХАМААРЖЫР

Бо чылдын апрельде «Ше-вер кыс» булуунга парла-тынган башкы Л. Хертектин «Кыстарыкка угадыл» деп материалын номчаан, алаа хамаарыштыр чамдык бо-лааларынн бижикилим.

Ук материалыда херөөгөш мөзү-шнар дугайында чуга-лап турар болгай. Бо айтты-гыг өг-бүленин, школанн ро-лю кончуг улау. Херөөгөш мөзү-шнардыг болуу алааи кыс уруглар-на агадээ деп болар мен. Хей-сыйын бе-зин аде-хөс тыртып, анын кедер-ин, эш-өөрүгө, уаг кийилер-ге эдлек, хуудулаач хама-рылга, кийим-сыйым бол-базы, хей-нени черлерине болуу тоңтут-томаанын ал ч-рүүр дээр шыкша чуга-ла талалар алаа хамааржыр алаар.

Бо бүгүнүн үндөниг уруг-нун өг-бүлөгө хейинг биче-инден кийизиндег чан-чыларыннан хамааржыр. Ис-ли-сад, школа оонагай ужу-руулаач болбайн аан. Кыс уруг дээр-ге келер үеде анык оолдун дүштүгү, өг-бү-ленин херөөгөш ээи, ала кий-би болуу шыкша-даа билин-гир. Уруглар школага өөренип турар үеде оолдарын болган кыстарынн кийизиндегине

данын өмчилерин чорудары баа артык эвес.

Анык кыстарын амыл-ралчы бергелерге беле-не то-рулас, быжыг туруштуг, ычкышты бергенин, шы-чы болурунга баа-ла өй-шаан-да угадып, кийизини чугу-ла болуу. Чамдык анык өг-бүлелерин дораан-на чарлап чоруй баарынн баа бир чылдаанын анык кийилер-ин амыралды чинк көөрү-де, кийим-сыйым чорукта, ычкыштыг үнелер билбенин-де...

Будуу-ла төлөнтүг мөзү-буштут, ажал-ишче кеш-а, амыралды чоруктуг кыстар-нн, аваларын кийимн ол дээр боор. Шак ычдыларга бис чоргаарларын бис. Кыстан иш-корар деп тыла улау чуга-лажыр. Кыс кийи, шынап-ла, эн-не кеш-а, туудуруг, уран-шевер болуу алган (мында чүгө херөөгөш улау дугайын-

да чугаа чоруп турар). Ол чымчак сеткилдиг, сагыш чо-вангыр, эитиг-ээдлек болбоска чөрлө таарымча чок.

Бистин «Нарын» совхозта мурнакчы хойжу Хумбун Чмисинин кым-даа мактаар. Иштинин ажал-херан ол бектик көрүп, төрөн совхозун-га мурнакчы ажалы-биле ба-

КӨСКҮ ХЕРЕЧИЗИ-ДИР

1937 чыл. Аалы айны эге-ан чүе.

Кызыл-Булуу девиескери-де шыкта айт кийирт. Ынчан Чыргакы сумуада нам уруу-нун даргазы М. Доктугу ху-ралды ажыкташ, кожуун дар-газы Тоташтайга сөс берген. Ол будууну чугааында акы-дуума СССР хей улаа дуа-ламчыны берип келгенин де-калди. Ам бо чылын беэин иш укар-хемени берген. СССР-де хей уругул нелерге акша дуаламчыны хары ула-бошта ай санында берип ту-рар. Хары-даа оларын орден, медальдар-биле шаптал турар. Алаа үндөниг ТАР-нын ча-

аа, Сайыттар Чөвүсели, на-мын Топ ховразы. ТАР-нын Биче хураа президиуму док-таал хуура алган. Беш уруг-лап өрү уругларын нелерге 50 рубль шапталды тымыр. Он уругул нелерге 100 рубль-биле калы Маалдыр не деп а-ты тымыр.

Чыргакы сумуада 23 неня шапталга кийер. Чыжээ, Чамбуу Куулар 10 уругул, алаа 100 рубль бербишаан. Маалдыр не деп шыгылганы тымыкан. Серимаа Донгак, Хандылаа Донгак болган өс-келер-даа шак ыдыг шаптал-ларын алгылап. Сөс-уругул божаан нелер аразында алам

баа бар. Ол 80 рубль алган. Хей уругуларын нелерге ша-пталды тымыкан соонда, МЧАЭ даргазы Алыбберт Куу-ларынн удуртуламы-биле со-лун концерт болган. Ол кон-цертти нелерге тураскааткан. Концерт төгөндө алам уруг-ларынга хей-сип кылдыр пөс, азы-чөм садып алган. «Пенин алдары» орденниг ийги чө-ргө-биле 1945 чылдын март айда шапталган. Бо дээр бистин күрүнөстенин не-чаш-тар дээр сагыш салымшкы-нын көсү херечин-дир.

Ч. МОНГУШ,
Чөөн-Хемчик район.

ХЕРӨӨГӨШ МӨЗҮ-ШНАРЫН КЫС КИЖИ БҮРҮЗҮ ЭДЛЕП, БҮТҮ ТАЛАА-БИЛЕ АНАА ТӨЛӨНТИГ БО- ЛУРУВУС ЧУГУЛА-ДЫР. ОЛ БИСТИ- НИ ШУПТУВУСКА ХАМААРЖЫР.

Б-У. КЫРГЫС, башкы.

Эрзин район.

ИЮНЬ 15-ТЕН 17-ГЕ ЧЕДИР ТЕЛЕВИДЕНИЕ

ИЮНЬ 15-ТЕ БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». Информастыг программа. 8.40—Эртенги сула шимчөөшкн. 8.55 — Футболга чемпионат. Бразилия-нин шилиндек командазы — СССР-инн шилиндек коман-дазы. Испаниядан дамчыдыл-га. 10.30—Медзөлөр. 10.35—15.40—Часпар. 15.40—Уругларга фильм. «Каштан-ка». А. П. Чеховтун рассан-зын дөзугар. 16.45—17.00—Часпар. 17.00—«Георгий Ди-митров. Амыралынын дугайы-нда». Төрүттүгүн хуудулар бээр 100 чыл болурунга.

ИЮНЬ 15-ТЕ БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». Информастыг программа. 8.40—Эртенги сула шимчөөшкн. 8.55 — Футболга чемпионат. Бразилия-нин шилиндек командазы — СССР-инн шилиндек коман-дазы. Испаниядан дамчыдыл-га. 10.30—Медзөлөр. 10.35—15.40—Часпар. 15.45—«Сал-лот, дионери». Вильюстун Пиновер ордуууну уруг-ларынн уран чугу коллектив-терини күтүсөдө. 16.30—Уругларга кыска метражыг уран-чечен телефильм: «Мишка, бичи оол болган эскелер-даа». 16.55—17.10—Часпар. 17.10—«Аныктарынн адрестери». 18.40 — Делегей дугайында. 18.45—«Эртен дугайында». 19.25—Футболга делегей чемпионоады. Бразилия-нин шилиндек коман-дазы — СССР-инн шилиндек коман-дазы. Испаниядан дамчыдыл-га. 21.00—«Уе». Информастыг програм-ма. 21.35—23.00—«Балет дугайында». СССР-инн улау-тун артист Н. Тимофеев. Төнгөндө—Бегүн делегейде. Информастыг үндүрүгө.

ИЮНЬ 15-ТЕ БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». Информастыг программа. 8.40—Эртенги сула шимчөөшкн. 8.55 — Футболга чемпионат. Бразилия-нин шилиндек командазы — СССР-инн шилиндек коман-дазы. Испаниядан дамчыдыл-га. 10.30—Медзөлөр. 10.35—15.40—Часпар. 15.45—«Сал-лот, дионери». Вильюстун Пиновер ордуууну уруг-ларынн уран чугу коллектив-терини күтүсөдө. 16.30—Уругларга кыска метражыг уран-чечен телефильм: «Мишка, бичи оол болган эскелер-даа». 16.55—17.10—Часпар. 17.10—«Аныктарынн адрестери». 18.40 — Делегей дугайында. 18.45—«Эртен дугайында». 19.25—Футболга делегей чемпионоады. Бразилия-нин шилиндек коман-дазы — СССР-инн шилиндек коман-дазы. Испаниядан дамчыдыл-га. 21.00—«Уе». Информастыг програм-ма. 21.35—23.00—«Балет дугайында». СССР-инн улау-тун артист Н. Тимофеев. Төнгөндө—Бегүн делегейде. Информастыг үндүрүгө.

ИЮНЬ 16-ДА БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

12.00 — Уругларга фильм. «Барбачынын салым-чөү». Хей сериялыг уран-чечен телефильм. 2-ги сериялы. 13.05 — «Уе». Информастыг програм-ма. 13.35—Музыка-фильмдер программасы: «Бир айт ак», «Маша сымт-биле чүгө бактыны берген», «Дербечин ужудукчу». 14.00 — «Силерге, ада-хемге». 14.30—Медзөлөр. 14.40—17.55—Часпар. 17.55—«Шыдыраа школа-зы».

ИЮНЬ 16-ДА БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

12.00 — Уругларга фильм. «Барбачынын салым-чөү». Хей сериялыг уран-чечен телефильм. 2-ги сериялы. 13.05 — «Уе». Информастыг програм-ма. 13.35—Музыка-фильмдер программасы: «Бир айт ак», «Маша сымт-биле чүгө бактыны берген», «Дербечин ужудукчу». 14.00 — «Силерге, ада-хемге». 14.30—Медзөлөр. 14.40—17.55—Часпар. 17.55—«Шыдыраа школа-зы».

ИЮНЬ 16-ДА БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

12.00 — Уругларга фильм. «Барбачынын салым-чөү». Хей сериялыг уран-чечен телефильм. 2-ги сериялы. 13.05 — «Уе». Информастыг програм-ма. 13.35—Музыка-фильмдер программасы: «Бир айт ак», «Маша сымт-биле чүгө бактыны берген», «Дербечин ужудукчу». 14.00 — «Силерге, ада-хемге». 14.30—Медзөлөр. 14.40—17.55—Часпар. 17.55—«Шыдыраа школа-зы».

КЫЗЫЛДАН

18.35 — Телемедзөлөр. 18.50 — Кижоурнал. 19.00 — Тыва АССР-инн Телевидение бол-ган радиоматериалы талаш-сима кыруу коматетини симфония оркестрини кон-церти. 19.30 — Азиянын төүзү. Информация-публицистг програм-ма.

КЫЗЫЛДАН

18.35 — Телемедзөлөр. 18.50 — Кижоурнал. 19.00 — Тыва АССР-инн Телевидение бол-ган радиоматериалы талаш-сима кыруу коматетини симфония оркестрини кон-церти. 19.30 — Азиянын төүзү. Информация-публицистг програм-ма.

ИЮНЬ 16-ДА

19.45 — «Күш-ажалыг ала-дарынн тук туудуулары». Дем-оруктун Красноярск сазырынн коллективини дуркутаанын дугайында. 20.00 — «Тамчыктыг удуу-нар, чаштар!» Мультифильм. 20.15 — «Делегей шапталымы». 21.00 — «Уе». Информастыг програм-ма. 21.35—23.05 — «Дон Ки-хот». Уран-чечен фильм.

ИЮНЬ 17-ДЕ

19.45 — «Күш-ажалыг ала-дарынн тук туудуулары». Дем-оруктун Красноярск сазырынн коллективини дуркутаанын дугайында. 20.00 — «Тамчыктыг удуу-нар, чаштар!» Мультифильм. 20.15 — «Делегей шапталымы». 21.00 — «Уе». Информастыг програм-ма. 21.35—23.05 — «Дон Ки-хот». Уран-чечен фильм.

ИЮНЬ 16-ДА

19.45 — «Күш-ажалыг ала-дарынн тук туудуулары». Дем-оруктун Красноярск сазырынн коллективини дуркутаанын дугайында. 20.00 — «Тамчыктыг удуу-нар, чаштар!» Мультифильм. 20.15 — «Делегей шапталымы». 21